

NAPREJ

Glasilo jugoslovanske socialno demokratične stranke.

Štev. 4. V Ljubljani, četrtek dne 19. julija 1917. Leto I.

Častna dolžnost vsakega sodruga in sodružice je, da se naroči na delavsko glasilo, ki izhaja v njihovem materinem jeziku in ga po svoji moči razširja.

Učinki.

Svetovna vojna preobrazuje vse države. Nove oblike držav ne bodo ob dnevu, ko bo sklenjen mir, že popolne. Kakor vsi veliki politični dogodki, ki pretresajo svet k večjemu enkrat v vsakem stoletju, bo učinkovala tudi ta vojna še čez leta in desetletja. Sedanja vojna bo za ves svet večjega pomena kakor je bila tridesetletna vojna v sedemnajstem stoletju in francoska revolucija v osemnajstem stoletju, ker je ta vojna prva svetovna vojna in prva ljudska vojna. Po treh letih vojne sicer še ne spoznavamo vsega, ali izpregledali smo v marsičem. Vidimo namene, ki obvladujejo zgodovinsko porajanje. Dolgo pred vojno so že silili na dan ti nameni, ki so se izražali v demokratičnih in narodnostnih geslih. Za narodnostno enotne države kakor za Angleško, Francosko in Nemčijo so pomenjala ta gesla okrepitev nacionalne volje, temelji države so se širili, politična državna volja se je globokeje vkoreninila. Popolnoma drugačen učinek pa se je izkazal v narodnostnih državah kakor v Avstro-Ogrski in Rusiji. Tukaj je bil ogrožen državni obstoj, ker izkazujejo narodi države različno socialno stopnjo. Vse narodnostne države so kompromisni stvori in se težje prilagode radikalnim preustrojitvam. Zato je silno smešno, če se merijo politični dogodki zadnjih tednov v Avstriji z merilom morale in še bolj smešno

je, če izrabljajo politične zmede pri nas gotovi ljudje za to, da naknadno opravičujejo politiko grofa Stürgkha, ki je skrival žalostno politično sliko domačije pred svetom.

Tendence, ki so se pojavile takoj ob začetku zasedanja državnega zbora, so bile žive že mnogo prej in so učinkovale tem nevarnejše, čimbolj so se morale obračati pod pritiskom državne oblasti na znotraj. Ko bi bili imeli od začetka vojne tribuno, kjer bi bili lahko govorili vsi narodi svobodno o svojih težnjah, željah, pritožbah, tedaj bi ne prišli nikdar tako daleč, da postanejo nacionalni ideali državi odtujeni ideali. Nacionalna agitacija, ki se ni smela izživeti po časopisu in parlamentu, temveč je delovala od moza do moza in sklenila tako narodnostno vez, ki je ni mogoče več pretrgati, je rodila nepremagljivo odporno silo.

Češki narod je danes trdno sklenjena enota kakor še nikdar prej. Može in žene, starčke in otroke navdaja danes enako upanje in enako sovraštvo. To je dejstvo, s katerim morajo računati faktorji, ki žele avstrijsko hišo zgraditi iznova. Poljaki vedo, da je združena njihova usoda z mednarodnimi dogodki in od teh dogodkov pričakujejo, da jih osvobode od dobrohotne volje centralnih držav, in dogodki v Varšavi tvorijo resno ozadje za politiko avstrijskih Poljakov, ki so izjavili po svojih voditeljih, da se odrekujejo vsakemu sožitju z Avstrijo. Mednarodni temelj za notranje stališče Jugoslovanov v državi je pa zagotovljen že s tem, da je tudi Srbija zapletena v svetovno vojno.

Iz državnega zbora.

Na zadnji seji poslanske zbornice je podal sodrug Maks Winter sledečo interpelacijo na deželnoobrambne ministra:

vajo ukradene srebrnjake, občinski tajnik, ki sedi sredi mnogobrojne družine na cestnem tlaku, grozeči zbor dacarjev... Vse to se zmeša, maha, kriči. Slika se podi za sliko, kakor bi sedel v kinemotografu. Glava je težka, roke trudne, na prsi pa se vleže težka plast, ki zadržuje dihanje in utrip srca, nekakšna mōra. Polagoma se izmota iz futuristične slike svetla nitka, leze preko oči v čelo in se navija v klopčič. Klopčič se vrti, razžene drhal, Zavrlè se oddahne. Kaj je bilo to? — „Poklicani faktorji so?“ pomisli. — „Kakšna tajinstvena moč!“ razpreduje dalje. — Kdo je poklican faktor? Ali sem jaz poklican faktor? Ali je župan, glavar, minister, moj konjski hlapec? Vsi ti da bi bili poklicani faktorji? Kdo ve? Morda so pa res! O ubogi poklicani faktorji! Ali se ne boste branili, sebe in svojo čast? O, organizujte se, da ne bodo ribarili v kalnem in teptali vašo slavo!

Zavrlè se razposajen zahrhota. Lepo počesani lasje se zmedajo in štrle vsekrižem. Oči se mu zopet zablešče, usteca zatrepečejo, nervozni sunki stresajo telo... Omotica je minula brez nesreče. Zapali si novo cigareto in junaško nadaljuje boj z jeguljastim časopisom. Z razprtimi črkami je natisnena sledeča mila prošnja:

Izhaja razen ponedeljka vsak dan dopoldne.

Uredništvo in upravnništvo v Ljubljani, Frančiškanska ulica štev. 6, 1. nadstropje, Učiteljska tiskarna.

Naročnina po pošti z dostavljanjem na dom za celo leto K 30.—, za pol leta K 15.—, za četrt leta K 7.50, za mesec K 2.50. Za Nemčijo celo leto K 33.60, za ostalo tujino in Ameriko K 42.—. Posamezne številke po 10 vinarjev.

Rokopisi se ne vračajo, nefrankirana pisma se ne sprejemajo. Reklamacije za list so poštne proste.

Inserati: Enostopna petit vrstica 30 vin.; pogojem prostor 50 vin.; razglašeni in poslani vrstica po 60 vin.; večkratni objavi po dogovoru primeren popust.

Na podlagi zelo verodostojnih prič, ki jih je zaslišal interpellant, se je zgodilo pri bateriji 3 F. A. R. 30 sledeče: V Nimlavo pri Olomucu pri nadomestnem kadru je bila prestavljena baterija 3 poljskega arteljerijskega polka 30. Poveljnik te baterije je bil nadporočnik vitez pl. Höfer. Polk je prišel 4. maja t. l. na Dunaj, kjer je ostal do 24. maja. Že pri prvem raportu na Dunaju je zapovedal nadporočnik vsem podčastnikom, naj pretepejo mostovo in ga pripeljejo nato k raportu. On sam je dajal dober zgled s tem, da je takoj nekatere oklufotal. Podčastnikom je dejal, da jih bo že na bojišču obril. Ko je prišla kompanija v Debrecin, kjer je mostovo dobilo menažo, je manjkalo 20 porcij. Nato je moralo na nadporočnikovo povelje nastopiti vse mostovo in se tako dolgo postavljati na prste, dokler ni priznalo nekaj mož, kdo da je vzel dvojne porcije. Vsled te vaje se je zgrudilo nekaj mož. Nadporočnik jih je obrcal z nogo in poročnik Czychinski jim je dal še nekaj zaušnic. Takoj so privezali dvajset mož v železniškem vozu, kjer so viseli dve uri. Med tem ko so bili privezani, je stala straža pred vozom, da ne vidi prebivalstvo dogodkov v vozu. Pri tej stotnji je bil tudi črnovojniški kanonir Josip Tabak, sedaj v Nimlavi pri Olomucu, težki poljski arteljerijski polk št. 30, baterija 3. Pred tremi meseci se je zglašil Tabak prostovoljno kot sanitetni podčastnik k službi na bojišču. Spremljal je bolnega vojaka v Körösmező k sanitetni koloni 34. Tam je izvedel, da ima sanitetna kolona pralnico. Ker ni moglo mostovo baterije premenjavati perila in tudi ne prati in je bilo torej popolnoma ušivo, je javil Tabak 14. maja 1917 nadporočniku, da obratuje parno pralnico v Tisza Borkutu sanitetna kolona. Nadporočnik zapove: „Vzemite jutri perilo mostova in peljite mostovo tja“. 15. maja je bilo pri bateriji

LISTEK.

A. P.

Poslanec Zavrlè.

(Dalje.)

Obrne časopis in čita pod rubriko: Društvene vesti, naslednjo vest:

„Društvo aktivnih dacarjev kliče poklicane faktorje iz spanja. Dacarji namreč še do danes niso prejeli doklade, po zakonu priznane, za posebno težka službena opravila. To zanikarnost poklicanih faktorjev si hočemo dobro zapomniti do prihodnje volitve. Poslanec Zavrlè, ki je zanj navdušeno nastopilo naše stanovsko društvo, se ne zmeni več za nas. Bog nas v bodoče varuj pred takimi zastopniki ljudstva!“

Zavrlètu pade časopis iz rok. Ramena povesi, glavo nagne na prsi, kakor človek, ki se je udal v božjo voljo. V ušesih mu šumi, kakor gozd v jeseni. Kakor da se mu blede, tako hitro se menjavajo fantastične slike, ki jih vidi kakor v sanjah... Železnica, vladni komisarji, dolgi, jetični železniški inženir s polnim nahrbtnikom, debelušni in rdečelični župani, z zlatimi verižami na telovnikih, cigani v gozdu, ki prešte-

„Bik za vas Sv. Jurja! Iz naše vasi gonimo krave k biku v oddaljeno občino Zlatorepje. Ali bi ne mogli dobiti v vas tako zelo potrebnega bika? Prosimo gospoda poslanca, da nam preskrbi o prvi priliki“

Zavrlè se veselo zahrhota. — „To je zame!“ pravi. — „Popeljem se na tirolski semenj, da kupim vrlim vaščanom potrebnega bodrega bika.“

Vstane in začne hoditi po sobi gori in doli. — „Ha! Ali preneseš vse to, ljubi moj?“ — preiščuje in sklepa roke na hrbtu. — „Ali so tvoje moči velike, tvoja pamet zdrava, tvoja koža trda dovolj?“

Obstane pred velikim ogledalom, ki visi v pozlačenem, ornamentiranem okvirju na steni. Urejuje razmršene lase in si pripoveduje:

„Saj je prav? Saj si hrepenel po slavi; kako te je peklo neizpolneno hrepenenje v prsih!“

Vtakne roke v telovniška žepa; pred zrcalom stoječ nadaljuje svoj samogovor.

„Koliko vasi si obšel, ljubi moj! Pri srčno si stiskal roke vsakomur, ki si ga srečal na cesti, v krčmi, pred cerkvijo. Kako si se potil na govorniških odrih! Potpežljivo si poslušal pisane želje in zahteve

pokradeno. Tudi nadporočniku je izginilo nekaj stvari. Nadporočnik zapove, naj nastopi vsa baterija, imel je velik nagovor in pripeljal predmojstru Sarvinci pred moštvom tri zaušnice. Ko je nastopilo moštvo, da gre po večerjo, je prišel Tabak iz marodnega prístrešja. Pred vsem moštvom je zakričal poročnik Czichinski nanj: „Na Vas je tudi treba čakati, Vi umazani svinjski žid“. Po večerji je šel Tabak k nadporočniku in ga vprašal, če naj izroči sedaj moštvo perilo. Nato je zakričal nadporočnik: „Kako salutirate!“ Ker ima Tabak na desni roki skrivljen prst, ga pokaže nadporočniku, ki energično zavpije: „Vi umazani svinjski žid, vun, marš!“ Tabak se postavi po predpisih pred nadporočnika in pokorno javlja, da je osemnajst let vojak, a ne svinjski žid. Nato kriči nadporočnik: „Okreni se, marš!“ in sune Tabaka z nogo. Tabak se postavi še enkrat in pokorno javlja, da smo v Avstriji, a ne v Sibiriji. Nato zapove nadporočnik: „Moža takoj privezati!“ Poročnik Czichinski pelje Tabaka k topu, korporal od dneva, predmojster Groiss, je prišel od zadaj z vrvo. Tabak je kričal: „Brez zdravnika se ne dam privezati, najprej naj me preišče zdravnik“. Nato pravi poročnik Czichinski: „Ustrelim Vas!“ Tabak odgovori nato: „Gospod poročnik, Vi me lahko ustrelite, a privezati ne“. Nato je poklical poročnik štiri stražnike, ki so odpeljali Tabaka z nasajenimi bajoneti v zapor. Ko je prišel Tabak v zapor, je visel tam privezan predmojster Hirsch. Tabaka so takoj privezali in ostal je v zaporu od 15. maja od 7. zvečer do 16. maja do 11. dopoldne. Nato ga je poklical nadporočnik in mu prečital ovadbo. Tabak izjavi, da ne soglašajo vse točke z resnico. Ovadbo proti Tabaku so odposlali k 34. brigadi in od tam je prišlo 9. junija t. l. povelje, ne da bi bil Tabak zaslišan, da je sanitetni podčastnik Tabak degradiran in da mora takoj odpotovati h kadru v Nimlavo pri Olomucu. Odkar je odpravljena, glasom cesarskega povelja, kažen privezovanja, je pri tej bateriji, ki je sedaj na bojišču (vojna pošta 642) vpeljana nova kazen: Hišico za stražo so od znotraj tako prepletli z bodečo žico, da zamore stati v tej hišici vojak le „habt acht“, ako se noče raniti. Nova kazen je sedaj v tem, da obsodijo moža, ki je kaj zakrivil, da stoji dve uri v tej hišici.

Sodrug Wityk, ukrajinski socialni demokrat, je stavil na predsednika poslanske

volilcev! Koliko slabega zraka si povžil v zakajenih krčmah in žganjarnah! Koliko lažnivih, nepremišljenih obljub si izustil! Pošast! Svojim nasprotnikom si kradel čas, še nad mrtvimi si se spodtikal! Vse zato, da sam prideš do časti in slave, da jo zgotiš okolo sebe, in jo potem polagoma povziješ in izkoristiš do zadnje kocine v sladkem zadovoljstvu — kakor voluhar. In kaj si danes, kam te je privedlo tisto pekoče, neugnano hrepenenje? Čisto navaden postrešček tujih želj, zahtev in kapric si postal! S topim pogledom strmi v zrcalo, kjer vidi tujca, ki posnema njegove kretnje in geste. Njegova lica so svinčeno siva, med redkimi lasmi se vidijo srebrne niti. Bradica, negovana in pristrižena, izgleda kakor šop zanikarne slame. Oči so rdeče, podobne so zajčjim; vidni izraz nervoznosti in nevrastenije.

Zavrle zasanja. Njegove misli polete v daljo, tja kamor ga vleče hrepenenje, lačno slave. Zbornica je polna poslancev, tudi galerije so prenapolnjene. Tajinstveno susljanje se podi med ljudmi. Ministri sede leno, brezbržno na svojih sedežih v ospredju, glupo se ozirajo po galerijah; od tam jih pozdravljajo lesketajoče se uniforme, zenski klobuki v živih barvah. Na govorniški tribuni se zvija majhen možic, maha z rokami in v dolgih presledkih izgovarja posa-

zbornice drja. Grossa vprašanje v zadevi drja. Fr. Adlerja. Med drugim pravi: Izjemno sodišče na Dunaju je obsodilo drja. Fr. Adlerja na smrt na vislice. Razsodbo je razglasilo izjemno sodišče, ker je ustrelil Adler grofa Stürgkha. Zapoved človeštva se glasi: „Ne ubijaj!“ Nagibi Adlerjevega dejanja so njegova opravičitev. Misli njegovega zagovora so misli plemenitega človeka. Žrtvoval je svoje življenje v prepričanju, da reši z njim življenje in čast ljudi. Težko krivdo grofa Stürgkha je dokazal državni zbor do dobra, ker je sklenil v zadnjem času mnogo zakonov, ki so najstrožja obsodba Stürgkhove dobe. Če bi postavili drja. Adlerja pred tribunal ljudstva, bi se glasila brezdvomno njegova sodba: „Ni kriv!“ Vprašam predsednika: Ali ste pripravljeni, kot predsednik te zbornice, ki je odprla tolikim preganjanim vrata ječe, tudi vkreniti kaj v zadevi drja. Fr. Adlerja? Poklicani ste, da vestno pretehtate krivdo in zadoščenje! Krivda drja. Adlerja je tisočkrat poravnana s smrtjo mnogih tisočev po nedolžnem obsojenih. Ali naj le parlament molči o tem in hočete Vi, gospod predsednik, kot poklicana instanca, to molče prezreti? Vprašujem: Ali ste pripravljeni, da presodite in delujete?

Pri razpravi o interniranih in konfiniranih na zadnji seji državnega zbora se je razvila živahna razprava, ki jarko osvetljuje strahotne razmere, v katerih smo živeli do zadnjega časa v Avstriji. Češki socialni demokrat, sodrug Nemec, je povedal o armadnem povelju, glasom katerega je bilo ukazano, da je smatrati vse Sokole, svobodomislece in socialne demokrate za politično sumljive. Poljak Stapiński označuje vse te krute odredbe za politični obračun, a niso bile silobran, kakor je trdil minister. Sodrug Pittoni je dejal: Samovoljnost je vladala tja dol do zadnjega policaja. Ali to se ni zgodilo v prvi zadregi, temveč je to trajalo prav sistematično tri leta. Res je, da so čutili vsi narodi pritisk nepostavnosti, a različni narodi v prav različni izmeri. Da dobe krivca, so pahnili v nesrečo dostikrat po sto družin. Veliko vlogo je igralo denunciatstvo in pisma brez podpisov. Uradniki, ki jim je bilo poverjeno interniranje in konfiniranje, so povečinoma pripadniki nemškega naroda in nemški jezik je jezik teh uradov. Srčno mi je žal, ki delujem že dvajset let za pobratinstvo med

mezne besede. Komaj vsaka deseta je razumljiva. Zdi se, možic hoče povedati nekaj važnega. Glas pa se razgubi v velikem prostoru. Manjka mu velikih in plastičnih besed, ki edine se morejo tu uveljaviti in razjasniti glave. Take besede ima v oblasti on, Zavrle. Glej, sedaj sedaj bo stopil na tribuno. Vsi se zbero okolo njega, ki bo povedal svojo misel jasno, enostavno. Vsi obrazi se razsvetle, številne roke zaploskajo.

Zavrle se prestraši. Nekdo je zakašljajal pred durmi, potrkal je boječe.

„Naprej!“

Duri se počasi odpirajo. Prikaže se stara ženica in bojzljivo gleda v sobo. Njen stari obraz je zguban, prsten. V zadregi je, kam bi s košaro na roki. Obleka ji je obledela od starosti, čevlji so oblateni.

Zavrle se posili:

„No, mamica, kaj pa prodajate?“

Prijazni sprejem ženico ojunači. Stopi čez prag v sobo, nerodno zapira vrata za seboj. Zavrle ji pomore.

„Gospod poslanec“ — izpregovori ženica — „lepo in ponižno prošnjo imam do njih. In prijazni pozdrav od gospoda župnika iz Zlatorepja!“

„Pa sedite!“

(Dalje prih.)

narodi, da obdolžujejo moji narodni pripadniki v svojem obupu vse nemško ljudstvo teh dejanj.

Politični pregled.

— **Odseki avstrijskega državnega zbora** bodo imeli čez poletje mnogo dela. Ustavni odsek bo razpravljajal o Pittoni-jevi resoluciji glede pravnih temeljev, sestave, delokroga in odgovornosti vojnega nadziralnega urada, o Diamandovi resoluciji, da se izroči delo vojnega nadziralnega urada avstrijskim, na zakonitih temeljih obstoječim uradom. Pododsek ustavnega odseka mora rešiti vprašanje o reformi ustave. Ta pododsek se sestavi šele po 24. juliju. 24. julija se prično namreč posvetovanja čeških strank glede udeležbe pri delu za ustavno reformo. Proračunski odsek mora predelati vse med vojno na podlagi § 14 izdane proračunske in kontrolne zakone. Justični odsek mora predelati vse odredbe po § 14, ki se tičejo novele k državnemu zakoniku konkurzno pravo i. t. d.

— **Avtonomna uprava v Krakovu.** Z dovoljenjem armadnega vrhovnega poveljstva je odrejen razpust trdnjavskega komisariata v Krakovu. Poljski klub je zahteval v državnem zboru, da se uvede takoj zopet avtonomna uprava v Krakovu. Ta zahteva je sedaj izpolnjena.

— **Nemci s Češko v opoziciji.** Nemški Volksrat za Češko je sklical sejo zaupnikov, ki je sprejela sledeči resoluciji: V soglasju z nemško češkimi državnimi poslanci, člani gosposke zbornice in bivšimi deželnozborskimi poslanci izražajo 15. t. m. v Pragi zbrani zaupniki nemško češkega ljudstva svoje najgloblje ogorčenje, da ogroža in izdaja neprestano vlada moč in silo državne oblasti in najvišje interese države, za katere obstoj in bodočnost je prinašalo nemško avstrijsko ljudstvo neizmerne žrtve na krvi in blagu in jih še prinaša. Ta vlada ni soglašala le s tem, da ostajajo najtežji zločini proti vladi nemaščevani, temveč je tudi dopustila, da se potvarja bivstvo pomilostitve kot izpregled kazni s proslavljanjem zločincev. Taka vladna politika pospešuje ravno ona stremjenja češkega ljudstva, ki so tudi zakrivila izbruh svetovne vojne, ki so ogrožala med vojno junaški odpor naše brambne sile in delujejo sedaj odkrito za mir, ki naj odgovarja vojnim ciljem sovražnikov za razdelitev monarhije. Druga resolucija se glasi: Vladi, ki si je nadjala tako težko krivdo, izreka vsa nemško Češka najstrožje nezaupanje. Pod nobenimi pogoji ne sme voditi ta vlada preureditev notranje državnih razmer. Zahtevamo neomejeno samodoločevanje za nemško Češko v okvirju avstrijske enotne države, določitev nemškega državnega jezika in vsled tega ustvaritev nemškega, nacionalno omejenega upravnega ozemlja kot provinco nemško češko s svojim deželnim zborom, deželnim odborom in svojo upravo okrožij. Kakršnikoli urejeni češki državni obliki se ne podvržemo nikdar. Nismo voljni, da bi čakali še dlje na izpolnitev naših zahtev, ki naj nas vendar že rešijo neznosne češke večinske vlade. Zavedajoč se naše moči in pripravljeni na vse, se bomo borili za te zahteve z vsemi sredstvi. V tem zmislu pozdravljamo zedinjenje članov gosposke zbornice in poslanske zbornice. Zmaga je naša, če smo edini.

— **Nemški kurir z bombami.** Na Norveškem so prijeli pred kratkim nemškega vladnega kurirja pl. Rautenfelsa, ker je imel s seboj razstrelilni material in ga spravljajal po različnih hišah. Norveška je protestirala proti taki „diplomatični“ službi. Zunanji urad Nemčije „pojasnjuje“ sedaj to zadevo: Rautenfelsa je že odpustila nemška vlada iz svoje službe in zunanji urad oporeka, da bi bil imel Rautenfels uradno naročilo, naj prevaža razstrelivo.

= **Vsenemci zoper mir s sporazumom.** Večina strank državnega zbora v Nemčiji je sklenila resolucijo, ki smo jo priobčili v torkovi številki in ki naglašajo, da se odpoveduje Nemčija vsem aneksijam in kontribucijam. Vsenemci označujejo to resolucijo za izraz bojzljivosti in jej napovedujejo oster boj, češ da krepki ta resolucija le zmagovalno voljo sovražnikov.

= **Odstop treh ruskih ministrov.** Ruski finančni in naučni minister in minister za javno pomoč so odstopili. Prokopovič je postal minister za trgovino in industrijo, Čarnovski naučni minister.

= **Grška.** Iz Aten poročajo, da so nastala resna nasprotstva med novim kraljem in Veniselosem, ker zahteva Veniselos, naj krene kralj na popolnoma nova pota v notranji in zunanji politiki. Grška izvede popolno mobilizacijo.

= **Amerika** zbere do 1. septembra 1.600.000 mož v instruktorskih taboriščih. Prvega pol milijona mož odide takoj na Francosko, kjer se izvežbajo. — Amerika je ustavila že ves izvoz v nevtralne države. Železnice sprejemajo le tako blago, ki je dovoljeno od eksportne komisije.

Iz naših dni.

Sedim v vagonu. Na postaji K. vstopi žena štiridesetih let. Upadla lica, suho, upognjeno telo pričajo, da jej ni dobro. . . Kmalu sva v pogovoru. Vojna — vojna. . . Mož je že tretje leto na fronti, sedaj dol v Albaniji. Bil je ves čas enkrat doma. Bolan še ni bil, je krepke nature, zdrav, vaju vsega hudega od preje.

„Kako pa s hrano, živili“, vprašam, da preideva z govorjenjem drugam.

„Hudo, hudo — veste, pa jaz, kaj jaz — otroci!“ In solza jej priteče po licu.

„Danes zjutraj je prišel najmlajši. Blažek mu je ime, star je tri leta, pa je poprosil — mama kuha (kruha), seve, kje ga vzeti, rekla sem mu: — Blažek, nimam!“

Zopet je poprosil: „Mama lente (polente)“ — odgovorila sem žalostna: — Blažek, tudi lente ni!“

Mama! je klical, pa cukra!

Šla sem, in vzela sem košček sladkorja. Zavriskal je, djal v usta in pozabil na glad. . . Meni pa je bilo tako hudo! Gospod! Cuker je na karte. 4 kg dobim za ves mesec. . .

Vozil sem se proti Trstu. Vlak poln ljudi. Mnogo jih je stalo. Prtljage je imel vsak obilo. Nasproti meni je sedela postavna žena, trdih potez na obrazu, odločnih, močnih oči. Branjevka.

— „Vročje je, gospod!“ je izpregovorila, menda samo da bi kaj rekla.

Potrdil sem ji to samo posebi umevno dejstvo in začel razgovor. Bila je zgovorna. Trguje, je pripovedovala. To nese, mi je pomežiknila. Fižol in jajca v Trstu. „Za fižol plačam na Dolenjskem 1 K 20 v za kilogram — v Trstu plačajo 5 kron in še več za kilo.“ Gledal sem in poslušal.

— „In, ali se Vam nič ne smilijo tisti ubožci, ki jih tako odirate?“ sem jo vprašal.

„Odiram? Veseli so, da jim kaj prinesem. Gospod, trgajo se za blago. Prava dobrota je, da jim nosim.“

Zamislil sem se. Čez čas jo pogledam, da si dobro vtisnem v spomin dobrote deleže iz današnjih dni.

Vjela je moj pogled in se zasmejala. „Gospod, niso slabi časi sedaj, niso!“ je izrekla s pritajenim glasom.

Grešila je in lep dečko je postal bratec triletna Ančka in petletnega Pepčka. Mož je bil na fronti. 17 mesecev ga ni bilo domov. Sprva mu je često pisala, potem so pisma postajala redkejša, naenkrat so izostala. Na dopise ni dobil nobenega

odgovora. Obrnil se je na prijatelja iz mladih dni. Prejel je pismo, kjer mu je ta obrazil z vso obzirnostjo tragedijo njegove družine. „Ne obsojaj — je končal prijatelj — saj veš, da smo vsi precej nagnjeni k grehu.“ Premisli vse in če je mogoče, odpusti. Prišel je na dopust in odpustil. . . Zopet je odšel k polku. Prihajala so od doma pisma, v katerih mu je žena tožila, koliko ima dela in naj ne bo hud, če mu bolj redko piše.

Nenadoma je prišel domov. Polk ga je poslal v rojstni kraj. Na večer je brskal po omari. Našel je papir, pismo začeto isti dan, a ne končano. Bral je: „Dragi ljubček! Pišem Ti vsak dan, samo nate mislim — zopet sem že dolgo sama, pridi in potolaži dušo, ki le po Tebi hrepeni. Moža ne bo, pojde zopet na fronto.“

Zasmejal se je, v srcu ga je zapeklo, ni ženi rekel besede, poljubil je otročičke in se odpeljal k polku, da gre zopet branit domovino. . . Verus.

Dnevne beležke.

— **Ljubljanski občinski svet** je imel v torek zvečer redno sejo. Župan dr. Tavčar prebere najprej dopis deželne vlade za Kranjsko, s katerim naznanja, da je dovolilo ministrstvo za javna dela otvoritev stavbinske obrtne šole in višje obrtne šole za mehanično tehnične stroke na državni obrtni šoli v Ljubljani. Pouk v obeh oddelkih prične z začetkom šolskega leta 1917/18. — Občinski svet je sprejel predlog, da se napravi v Marmontovi ulici kanal, ki bo veljal 12.000 K. — V Spodnji Šiški se pobira odsej vojaško nastanitvena pristojbina na podlagi hišno najemniškega davka. — Proračuni za mestno plinaro, elektrarno, užiteninskega zakupa, pogrebnege zavoda, zastavljalnice in mestne klavnice se odobre brez debate. Ravno tako tudi proračuni za meščanski imovinski zaklad, mestni ubožni zaklad, mestno infanterijsko vojašnico, amortizacijski sklad mestnega loterijskega posojila. — Podžupan dr. Triller poroča potem: Stroški mestne uprave znašajo 2.314.788 K, pokritja je 1.183.110 K, primanjkljaja torej 1.131.678 K, predlaga zato povišanje dodevanje 35 odstotne doklade na 50 odstotkov na vse direktne davke, izvemšji osebnih dohodarine; njegov drugi predlog gre za tem, da se kapitalizirajo vse v letu 1917/18 zapadle anuitete mestnih dolgov v znesku 258.148 in tretjič predlaga, da se ostanek primanjkljaja v znesku 73.630 K začasno pokrije iz blagajniških preostankov. Povišanje doklad od 35 na 50 odstotkov bi prinašalo 800.000 K dohodkov. Občinski svetnik Pammer govori proti povišanju občinskih doklad in predlaga, naj se uvede davek na vozne listke električne cestne železnice in naj prispeva mestna hranilnica k stroškom mestne uprave na ta način, da pobira od posojil mesta le tako visoke obresti, kakor jih dovoljuje za hranilne vloge. Predloge dr. Trillerja sprejme občinski svet s 16 proti 15 glasovom. Posestnikom Zupančiču, Andlovcu in Štefanu se dovoli nakup mestnega zemljišča v Kopališki ulici za plačilo po 8 K za kvadratni meter. — Odobri se sklep za regulacijo ceste k Sv. Križu. Stroški so proračunjeni na 53.414 K.

— **Preskrba s premogom.** Pododsek vojnogospodarskega odseka se peča z vprašanjem preskrbe s premogom. Zastopniki vlade so povedali o tem — kakor poročajo z Dunaja — sledeče: Produkcija premoga se je zmanjšala v letu 1916 napram letu 1913 za 7 od sto. Izvoz avstrijskega premoga na Ogrsko se je zvišal v letu 1917 napram letu 1913 za 50 od sto. Glavni vzrok, da nazaduje produkcija premoga, je slaba prehranitev rudarjev. Izvoz na Ogrsko se vzdržal le tedaj, če bo zagotovljena najprej zadostna množina pre-

moga za Avstrijo in če pošlje Ogrska dovolj živil za rudarje. Stanje rudarjev se je zmanjšalo med vojno za 25 od sto. Vojna uprava je odpoklicala pred kratkim 32 tisoč rudarjev s fronte. 23. julija ima pododsek skupno sejo z vlado, da izdela določbe za razdelitev in utesnitev porabe premoga. V ministrstvu za javna dela izdelujejo vladne odredbe, kako znižati ob nastopu mrzlejšega letnega časa vporabo premoga. Vlada namerava zapreti dunajska kopališča in za dunajskimi vse druge. Da bi se nadomestil premog z drvami, na to ni misliti — tako je izjavil zastopnik ministrstva — ker primanjkuje delovnih moči in vpreg. Dunajski veletržci so se izrekli proti uvedbi kart za premog.

— **Med vojno so higijenične naprave odveč.** Iz zgorajšnjega poročila o preskrbi s premogom je razvidno, kako nezmislno hočejo urediti manjšo porabo premoga. Kopališča zapretili! Kinematografi, gledališča in tingl tangli ne prihajajo v poštev. Kaj res ni na merodajnih mestih toliko uvidevnosti, da bi znali presoditi, kaj je bolj potrebno kopališča ali zabavišča? Ljubljanski magistrat bi napravil veliko uslugo najširšim slojem prebivalstva, če bi otvoril ljudsko kopel — vsaj za nekaj dni na teden — in zatvoril oba kinematografa, ki itak ne prinašata drugega nego šund. „Organizirali“ bodo utesnitev porabe premoga še dalje in seveda zaprli pozimi šole. Če ostane šolski pouk pozimi, bi bili delavski otroci vsaj nekaj ur na dan na toplem, tako bodo zmrzovali ves dan v zatohlih stanovanjih in umrljivost bo strahotno narasčala. Socialne uvidevnosti ni prinesla vojna prav nič.

— **Rudarji so lačni,** to je sedaj konstatirala tudi visoka vlada. Radovedni smo, če vztraja res energično na svoji zahtevi napram Ogrski: Blago za blago! Iz rudnikov prinašajo dan za dnem onemogle rudarje, na Ogrskem, kjer vporabljajo naš premog, pa imajo živil dovolj. Lepo razmerje vlada res med Avstrijo in Ogrsko.

— **Strojne puške, namerjene na prebivalstvo v Knittelfeldu.** Poslanci sodrugi Resel, dr. Schacherl, Muchitsch in Pongratz so vložili na seji 14. julija interpelacijo glede nezmislne odredbe ekspozitive c. kr. okrajnega glavarstva Judenburg v Knittelfeldu, ki je poklicala oddelek vojaštva s strojnimi puškami, ko je bilo prebivalstvo v Knittelfeldu ozlovoljeno zaradi skrajšanja racije moke in kruha. Interpelacija sklepa: Ali vé minister za to nezmislno in skrajno nevarno pozivanje vojaških sredstev moči po tamkajšnjem političnem uradniku? Ali hoče minister vpeljati preiskavo o tem popolnoma neupravičenem postopanju in poklicati krivca na odgovornost?

— **Kristusova podoba in moka za žgance.** Graška „Tagespost“ je prinesla 13. julija sledeči inserat: „Starine! Podobe (Kristus in Marija) se zamenjajo za moko za žgance!“

— **Ne sejejo, le žanjejo.** Na glavnem zboru gališke „Karpatsko-petrolejske akcijske družbe“ je bilo sklenjeno izplačilo dividende po 100 kron na akcijo (lansko leto po 75 kron). Po odpisu štirih milijonov na imobilije znaša čisti dobiček te družbe 6.332.142 kron. In vojni dobički delavcev te družbe, ki so prigarali to ogromno vsoto?

— **Strankini zbor socialno demokratične stranke v Nemčiji** je preložen na 19. avgust zaradi stockholmske konference, ki bo 15. avgusta.

— **Ustavljen poštni promet iz Amerike.** Švicarski poslanik v Washingtonu sporoča, da je generalni poštni mojster v Washingtonu ustavil 7. aprila 1917 poštni promet v Nemčijo, Avstro-Ogrsko, Bolgarijo, Turčijo in Luksemburško. Pošta iz teh dežel v Ameriko se dostavlja adresatom.

Aprovizacija.

Razdelitev masti bo mestna aprovizacija prihodnje dni zopet nadaljevala za vse one, ki niso doslej deležni še nobene akcije, kjer bi dobili mast po normalni ali znižani ceni. Mast se oddaja iz aprovizacijskega skladišča v cerkvi sv. Jožefa po 15 kron kilogram in odpade na vsako osebo po pol kilograma. Določa se naslednji red: četrtek, dne 19. julija dopoldne: od 8. do 9. dobe mast odjemalci kruha vojne prodajalne na Marije Terezije cesti, od 9. do 10. odjemalci pekarije Pauer na sv. Petra cesti, od 10. do 11. odjemalci pekarije Bončar na sv. Petra cesti; popoldne od 2. do 3. odjemalci pekarije Bašič, Kolodvorska ulica, od 3. do 4. odjemalci pekarij Podboj in Straus sv. Petra predmestje, od 4. do 5. odjemalci konzumne prodajalne v Spodnji Šiški, od 5. do 6. odjemalci Okorna v Sp. Šiški. V petek, dne 20. julija dopoldne: od 8. do 9. dobe mast odjemalci kruha iz pekarije Kavčič v Spodnji Šiški, od 9. do 10. odjemalci pekarije Tušar v Spodnji Šiški, od 10. do 11. odjemalci prodajalne Skubic v Spodnji Šiški; popoldne od 2. do 3. odjemalci kruha pri Stupici, Martinova cesta, od 3. do 4. odjemalci kruha pri Cizeju, Založarjeva ulica, od 4. do 5. odjemalci kruha pri Blažiču, Martinova cesta, od 5. do 6. odjemalci kruha pri Jezeršku, Zaloška cesta. V soboto, dne 21. julija dopoldne: od 9. do 10. dobe mast odjemalci kruha v konzumni prodajalnici v Bohoričevi ulici, od 10. do 11. odjemalci kruha v konzumni prodajalni Zaloška cesta, popoldne od 2. do 3. odjemalci kruha pri Stariču Sv. Florijana ulica, od 3. do 4. odjemalci kruha pri Vrtačniku na Karlovski cesti. Vsaki stranki se je pri oddaji masti izkazati z rodbinsko karto krušnega tedna 117—118. Predložiti je tudi maščobne karte. Prinesti je s seboj posodo in pripraviti drobiž. One stranke, ki dobivajo mast pri mestni aprovizaciji vsaki mesec po znižani ceni in železniški uslužbenci, katere preskrbuje z mastjo železniška uprava, so od predstojede razdelitve masti izključeni. Ravnotako ne morejo dobiti masti vse one stranke, ki stanujejo v okolici in imajo rodbinske karte zaznamovane z „okolica“.

Predavanje o konzerviranju sadja in zelenjave. Mestna aprovizacija ljubljanska nadaljuje svoje predavanje o konzerviranju sadja in zelenjave v četrtek, dne 19. julija ob 8. zvečer v poslopju tukajšne realke. Predava deželni sadjarski nadzornik gospod M. Humek. Že prvo tozadevno predavanje je zbudilo med gospodinjami največjo pozornost in je pričakovati, da bo tudi nadaljevanje najboljše obiskano.

Agitirajte za „Naprej!“ Pošiljajte ga vojakom!

Vojna.

AVSTRIJSKO VOJNO POROČILO.

Dunaj, 18. julija. (Kor. urad.) Uradno se razglša:

Južno od Kaluša so razširile hrvatske armadne čete in bavarski bataljoni v napadu svoj predvčerajšnjem izvojevanju uspeh z zavzetjem neke višine pri Novici. Vzhodno od Kaluša smo končno izčistili levi breg Lomnice.

Sicer na nobenem bojišču pomembnih dogodkov.

Šef generalnega štaba.

NEMSKO VOJNO POROČILO.

Berlin, 18. julija. (Kor. urad.) Wolffov urad poroča:

Veliki glavni stan.

ZAPADNO BOJIŠČE.

Armadna skupina prestol.
Ruprehta Bavarskega.

Artillerijski boj na Flandrskem je bil ob obali močnejši. Od Ysere do Lyse se je močno stopnjeval proti prejšnjim dnevom.

Med Hollebekom in Warnetonom smo v bližinskem boju zavrtili angleške izvidne sunke. Ob kanalu La Bassée, pri Loosu in Leusu ter na obeh bregovih Scarpe je bil ogenj v večernih urah živahen. Ko se je stemnilo so napadli Angleži severno od ceste Arras-Cambrai. Zavrtili smo jih razen na ozkem prostoru zapadno od Bois du verta, kjer so vdrli. Danes zjutraj smo z ognjem pregnali angleški bataljon, ki je prodiral severno od Fresnoya.

Armadna skupina nemškega prestolonaslednika.

Ob Aisni in v Champagni je ostalo pri meglenem vremenu streljanje večinoma slabotno. Na levem bregu Mose so se vršili čez dan boji. Po triurnem kar najsilnejšem artiljerijskem učinkovanju so napadli gozda pri Avocourt do nižine zapadno od Mort Homma. Ob jugovzhodnem robu gozda pri Malancout in na obeh straneh ceste Malancourt-Esnes so vdrli po ljutem boju v jarke, ki smo jih bili mi tam pred kratkim zavzeli. V ostalem smo jih vrgli nazaj. Sovražnik je poskusil z večernim novim navalom razširiti svojo pridobitev. Ta napad se je brez uspeha z izgubami zlomil. Vzhodno od Mose je bil ogenj živahnejši, kakor sicer.

Armadna fronta generalfeldmarsala vojvode Albrehta Württembergškega.

Nobenih bistvenih dogodkov.

VZHODNO BOJIŠČE.

Armadna fronta generalfeldmarsala princa Leopolda Bavarskega.

Zvišano bojno delovanje je vladalo pri Rigi ter južno od Dvinska in Smorgona.

V vzhodni Galiciji je bil ogenj pri Brzeznih močen. V predgorju Karpatov so vzele v skupnem napadu bavarske in hrvatske čete od Rusov žilavo branjene višine vzhodno od Novice ter zavrtili v doseženih pozicijah ruske protinapade. Tudi na drugih točkah črte ob Lomnici smo Ruse v krajevnem boju potisnili nazaj.

Na fronti generalobersta nadvojvode Jožefa in pri armadni skupini generalfeldmarsala v. Mackensena je opazati polagoma oživljanje streljanja zlasti na obeh straneh doline Susite in ob Putni ter na obeh straneh Sereta.

MAKEDONSKO BOJIŠČE.

Ničesar novega.

Prvi generalni kvartirni mojster
v. Ludendorff.

„ASANOL“ ima presenetljiv uspeh pri pokončanju žoharjev, ščurkov, mravelj itd. Ena skatljica stane **1 krono.**

„Puff - Paff“ (nadomestilo za podganjo smrt) najboljšo sredstvo za streljanje podgan in miši. 1 pušica stane **K 1.50.**

„St. Valentinov redilni prašek za prešiče“ je edino uspešno pri prebavi krme, zaradi tega izredno redi meso in toliščo. **1 zavojček stane 1 krono.**

Dobi se vseh prodajalnah **konsumnega društva za Ljubljano in okolico.**

Učiteljska tiskarna

LJUBLJANA, Francišanska ulica šte. 6.

registrovana zadruga z omejeno zavezo.

Tiskovine za šole, županstva in urade. Najmodernejše plakate in vabila za shode in veselice.

Letne zaključke

Najmodernejša uredba za tiskanje listov, knjig, brošur, muzikalij itd.

Stereotipija. Litografija.

Vsa pohištvena in stavbena mizarska dela

prevzame

Produktivna zadruga ljubljanskih mizarjev

reg. zadruga z om. poroštvom

Vič-Glince pri Ljubljani

po izredno solidnih cenah in jamči za dobro izvršbo.

ima že doslej najboljše reference.